

Pali-uni ki Kamisama/Tamadiqanin tu Isluluklas

布農語 上帝/神的翻譯

ブヌン語の「天帝／神」の翻訳

The Word “God” in the Bunun Language

文 | Tiang Istasipal, Takbanuaz 余榮德 (花蓮縣萬榮鄉東光長老教會牧師)

Maaq mita Bunun mailantangus bunun pali-uni diqanin tu sinbabazbaz a, nitu maqtu qalmangun isbazbaz, lusqa dau tupa tu diqanin, aupa mapising i tuas-qazun i diqanin. Nitu maqtu samangmang samangqa saduu ki diqanin, nii amin maqtu mapaknu ki diqanin, natis-ia ka bunun.

Masihal tu qanitu vs Madikla tu qanitu

Ukang a vaivi siduq tauna itaan a, maaq mita madadaingaz masnava mita mailankikinuz tupa tu “Haiza dauka Qanitu makandangkaz ihaan imita dusa va-u’tun, nitu mimisbu’ masailang imita sinkuzakuza. Ihaan tanavanan a masihal tu qanitu, tupaun dau tu qanitu sihal; ihaan tanavili a madikla tu qanitu. Tupaun dau tu qanitu dikla.”

Maaq a imita sinpatingaan diqanin a, maszang i dangqas qulbu tu sinpatingaan. Maaq a Ingkilisu tu sinpatngaan a haiza tu tasmai dusa; tas-a patinganan tu “Holy Spirit”, sintupa tu “Masaningsing tu Qanitu”; tas-a patinganan tu “Evil Spirit”, sintupa tu “Madikla tu Qanitu.”

Maaq a Bantalang siin Taluku tu siduq saulaupadau matngaan i diqanin a, luklas aingka tu “Kavas” siin “Utuq Valau”, maszang amin tu manqanitu matngaan inaita diqanin. Nii aingka mapising, siqu tu matusu’tis tan-a, aupa pali-uni aingak inaiat tu diqanin.

Sistanunin malka Seisiu tu qalinga

Mavia ata Bunun tu niin man “qanitu sihal” luklas i diqanin

布農族的先祖提到神，必須謹言慎語，只說天道，因為懼怕被天咒詛。不可直視上天，亦不可以手指著上天，否則人類會受惡報。

善的神 vs 惡的神

在外族尚未侵入本族之前，耆老們教導我們後輩說：有靈鬼站在我們的雙肩上，不斷地監看我們的行事。在右肩是很好的靈鬼，就叫做良善的靈鬼；在左肩是不好的靈鬼，就叫做邪惡的靈鬼。

我們為「上天」取名，好似西方人的說法。若用英語來表達：一是Holy Spirit，意指聖潔的靈鬼；二是Evil Spirit，意指邪惡的靈鬼。

阿美族和太魯閣族稱上天為「Kavas」和「Utuq Valau」，同樣是靈鬼的意思。他們不會覺得可怕，反而嚴謹以對，戒慎恐懼，因為那是他們的神的名字。

聖經翻譯的影響

為何布農族不再稱神為「良善的靈鬼 qanitu sihal」？這靈鬼的概念為何不能回頭

i? Mavia ka qanituun tu niin maqtu usuqaisun mita ikma-ia i? Namusuqis aak matabak i Taiuan Kilistu Kiukai malka-uni ki Bunun tu Seisiu. Ihaan 2000 punsanen, sikaupa sinkai-uni tu Seisiu aza-aza makusia malasLipuun tu qalinga, man “Kamisama” luklas i qanitu sihal; tasban 2000 punsanen, mailankinuzin tu taqu qalinga a, maisna haan malasTauluu tu qalinga siza ki isluklas i qanitu sihal tu “Tama Diqanin” saulaupadau.

Maqansiap ata tu maaq mita madadaingaz a inisnavaan Lipuun, mdia mita isbababaz mavai ikma-iun i Seisiu, paqpun hibulanin i itu Lipuun tu qalinga. Tis-uni amin tu nii amin a Puut ma'laz maqansiap mita Bunun tu makuuq ata man diqanin. Siin naita malasLipuun tu qalinga a sizaun ikma-ia. Paiska tudiiip haizin mita Bunun man Kamisama baqlu tu qalinga, kingain ata man “かみさま”, Kamisama.

Ihann 2000 pusanen, kaqnaun a Bunun Seisiu, maaq a maiduduaz tu tataqu qalinga a maisna haan malasTauluu tu “天父” kaqna matngaan i diqanin, tupaun dau tu Tama diqanin, kingain ata man “Tama diqanin” saulaupadau. Munghavin amin imita mamantuk tu tu qalinga mat diqanin!

Matabak mainlantangus mamantuk tu sinluluksas

Laupadau maaq i pali-uni qanitu a, tispisingin sata Bunun, katupain sata tu maaq a qanituun a kapisingun, maszang i Kalasilis, Banbantainga... nalusqa aingka mapataz, tu-asqaz, mapinhalang mita. Aupa niin ata manaam tan-a ki “qanitu sihal” maimamantuk tu sinbababaz. Paqpun niin a mainduduaz miliskin tu nasisuqaisun a “qanitu sihal” mapin-uni ki diqanin matngaan.

Madiin Laupadau ka ngaan diqanin tu sinpapatas, maszang i “Tama diqanin”, “Tamadiqanin”, “Tama-diqanin”, “Diqanin tama”, “Diqanintama”, “Diqanin-tama”, “Sasbinaz Iesu”, “Sasbinaz Iesu Kilistu”. Masihal amin, uka muliva, lusqa tu niin ata sisili malasLipuun. Sanmaqtu sata Bunun, haiza tut as-a qanian, niin amin ata sisili malasTauluu tupa tu 天父 “Tama diqanin”. Lusqaa ata Musuqis mat ngaan TAMA DIQANIN tu: “QANITU SIHAL.”

來使用呢？我需要回到台灣基督長老教會在布農語聖經翻譯上的影響，來找出蛛絲馬跡。2000年以前所有的翻譯都傾向用日本語的發音，把神翻成KAMISAMA（神樣）；2000年以後，後輩的傳道者，他們翻譯直接採用漢語的「天父」來翻，並沿用到今天。

我們都知曉，我們的先祖們曾受過日本教育，許多族語詞彙並不足以滿足聖經中的語言，所以就混用了日語詞彙。另一方面，平地人無法透知我們對神稱呼的實況，以致於他們借用日語詞彙來翻譯布農語聖經。從那時起，布農語就出現了かみさま（Kamisama）這個新詞了。

在西元2000年，布農語聖經重新翻譯，年輕的傳道者從漢語的「天父」來直接為神命名，就叫做「Tama diqanin」，於是，我們稱神為「Tama diqanin」了，一直到現在。我們真正對神的稱呼也因此遺落了！

重新思考的必要

現今，當提及靈鬼的時候，大家聞鬼色變。我們就以為這個靈鬼是令人畏懼的，就好比是「厲鬼」、「長耳鬼」等等，他們只會殺死我們，咒詛我們，使我們生病。因為我們已經聽不慣「善良的靈鬼」這樣的稱呼了，也因此年輕一輩不再思考要把「善良的靈鬼」拿回來變成對神的稱呼了。

現在，神的名稱的寫法有很多種，比如：「天+父」、「天父」、「天-父」、「父+天」、「父天」、「父-天」、「君主+耶穌」、「君主+耶穌+基督」等等。這些詞彙都很好，只是我們不再承襲日語。期盼有這麼一天，我們也不再承襲漢語的「天父」，而是回頭稱呼神為「善良的靈」。◆

